

*Г.Г. Луньова, О.А. Олійник, О.П. Завадецька,
Л.І. Сергієнко, Є.О. Кривенко, Т.Т. Федорова*

СТРАТЕГІЯ ПІДГОТОВКИ СПЕЦІАЛІСТІВ З ЛАБОРАТОРНОЇ МЕДИЦИНИ В УКРАЇНІ

Національна медична академія післядипломної освіти
імені П.Л. Шупика, м. Київ

Вступ. В статті наведені поетапні кроки нової програми підготовки конкурентоспроможного та компетентного фахівця з клінічної лабораторної діагностики. Навчання таких спеціалістів вимагає поступових та системних змін в існуючій програмі навчання в інтернатурі за фахом «Лабораторна діагностика» та переходу до резидентури з урахуванням міжнародних освітнянських стандартів в галузі лабораторної медицини.

Мета. Розгляд нової стратегії підготовки в сучасній системі післядипломної освіти кваліфікованого спеціаліста з клінічної лабораторної діагностики.

Матеріали та методи. Для реалізації мети кафедра клінічної лабораторної діагностики пропонує внесення деяких доповнень та змін в існуючу програму навчання лікарів-спеціалістів в післядипломній освіті.

Результати. Пропонується план щодо змін в підготовці фахівців з лабораторної медицини, починаючи з інтернатури.

Висновки. При створенні нової програми підготовки кваліфікованого фахівця в системі післядипломної освіти терміном 4 роки з поступовим переходом до резидентури необхідне врахування доповнень та змін, запропонованих кафедрою клінічної лабораторної діагностики.

Ключові слова: лабораторна медицина, клінічна лабораторна діагностика, навчальна програма лікарів-інтернів.

Вступ. Рівень кваліфікації лікаря-лаборанта при вирішенні різних питань диференційної діагностики в лабораторній практиці має велике значення. Тому виникла необхідність в післядипломній підготовці таких лікарів-спеціалістів на кафедрах клінічної лабораторної діагностики. Після закінчення даних циклів фахівці, маючи певні практичні навички та теоретичні знання, можуть виконувати більш широкий спектр сучасних якісних лабораторних досліджень. Лікарі-лаборанти, розуміючи методи та принципи лікування хвороб, при необхідності можуть консультувати клініцистів з питань лабораторної медицини та надавати кваліфіковану інтерпретацію отриманих результатів аналізів. Ця робота дозволяє при розробці та впровадженні медичної інтегрованої інформатизації оптимізувати догляд за пацієнтом і підкреслює значення спеціаліста з лабораторної медицини.

Мета. Розглянути нову стратегію підготовки кваліфікованого фахівця в сучасній системі післядипломної освіти лікарів-спеціалістів з лабораторної медицини.

Отримані результати. В Україні не передбачена підготовка лікаря-спеціаліста з лабораторної медицини такого рівня, як, наприклад, клінічні патологі в європейських країнах та США. Але існує необхідність підготовки аналогічного спеціаліста після закінчення вищого медичного закладу, який би міг бути консультантом клініциста з питань клінічної лабораторної

діагностики. Ось чому поліпшення якості навчання є найбільш важливим в сучасній системі післядипломної освіти. Конкурентоспроможного спеціаліста міжнародного рівня можливо отримати через навчання в резидентурі, в якій є набір ключових компетенцій клінічного патолога з обов'язковим урахуванням співвідношення між завданнями та методами навчання. [4]

Сьогодні в Україні лікарі-лаборанти навчаються в інтернатурі протягом одного року відповідно до навчальної програми, затвердженої МОЗ України, в основі якої лежить Європейська програма курсу післядипломного навчання з клінічної хімії та лабораторної медицини ЕС4: версія4-2012. Обмаль часу, відведеного на підготовку фахівця, не дозволяє підготувати спеціаліста необхідного рівня. Нам потрібні фахівці з клінічної лабораторної діагностики, які знають стратегію лікування пацієнтів, добре орієнтуються в різноманітних методах лабораторних досліджень, вибирають з них найбільш важливий і необхідний для кожної конкретної клінічної ситуації, вміють використовувати лабораторні ресурси. В майбутньому, щоб досягти мети навчання сучасного фахівця з лабораторної медицини, підготовка його повинна бути системою і відбуватися поступово [1,4].

Для цього спочатку необхідно визначити проблеми і провести оцінку загальних потреб в лабораторній службі. Це дозволить створити логічне обґрунтування для навчальної програми, зосередитись на її цілях та задачах та визначити стратегії навчання. Метою навчального плану є отримання слухачами різноманітної освіти для використання в дослідженні нових технологій. Наприклад, задача навчання - при виконанні клінічної ротації в лабораторії інтерн повинен вміти виконувати автоматизований профіль клінічної біохімії функції печінки згідно з стандартною процедурою (СОП). А відповідна ціль – це виконання біохімічного дослідження. Протягом навчання потрібно притримуватися освітніх стратегій: підтримувати узгодженість дій між задачами та різноманітними методами: наприклад, вирішення різноманітних ситуаційних задач, творче використання комп'ютерних технологій, інтерактивних методів, поширення розділу самостійної роботи як фундаменту підготовки. Головне при цьому отримати визначений результат, тобто досягнути конкретної цілі. Організація з навчально-методичним забезпеченням самостійної роботи необхідна для планування та самоконтролю слухачем обсягу, структури, змісту навчально-пізнавальної діяльності, виконання, контролю та оцінювання запропонованих завдань викладачем. Досвід країн Євросоюзу та США щодо підготовки фахівців з лабораторної медицини та набування кваліфікаційних навичок є дуже цікавим в плані гармонізації освітнянських стандартів до міжнародних в галузі лабораторної медицини [2, 3].

Кафедра клінічної лабораторної діагностики пропонує наступний план щодо змін в підготовці фахівців з лабораторної медицини, починаючи з інтернатури.

Перший крок для впровадження нової навчальної програми складається в визначенні ресурсів, включаючи персонал кафедр ВНЗ, лабораторій баз стажування для інтернів, часу проведення, фінансування; потім вирішення різних питань за допомогою адміністративних механізмів отримання внутрішньої або зовнішньої підтримки. Після цього кроку необхідно розробити поетапний план впровадження програми (пілотної частини, початку, повного впровадження).

Другий крок - це зміни в розподіленні послідовності різних складових навчальної програми. Очна частина обов'язково повинна засвоюватися на початку програми навчання, щоб інтерни на кафедрі здобули теоретичні основи підготовки та практичні навички, а на клінічних базах стажування під наглядом керівників змогли застосувати отримані знання та вміння. Ефективність підготовки значною мірою залежить від особистості безпосереднього керівника лікаря-інтерна, його кваліфікації, педагогічної майстерності.

Третій крок - це поступовий перехід від наявної програми навчання в інтернатурі протягом 1 року спочатку на навчання терміном 1,5 років, а в подальшому подовження терміну до 4 років [1, 3, 5]. Таким чином починаючи з резидентури буде здійснюватися перебудова підготовки фахівців з клінічної лабораторної діагностики до рівня клінічного патолога. Перш за все необхідно поширити заочну частину, щоб об'єднати знання з мікробіології, бактеріології, мікології, паразитології, морфології, цитогенетики, вірусології, імунопатології, трансфузійної медицини, гематології, коагулології, токсикології, молекулярно-біологічні методи та інші для діагностики складних симптомів. Лікарі-спеціалісти з клінічної лабораторної діагностики повинні постійно підвищувати різними методами свій професійний рівень, будуючи робочі стосунки на взаєморозумінні між фахівцями з різних підрозділів медицини [1,2].

Під час роботи необхідно постійно проводити оцінку рівня досягнення мети, виявлення та усунення недоліків в процесі навчання, отримання інформації щодо поліпшення процесу, при цьому здійснюючи обов'язково зворотний зв'язок між інтернами та викладачами кафедри і керівниками груп інтернів на клінічних базах. На даному етапі має значення постійна плідна співпраця між викладацьким складом кафедри та керівниками баз стажування інтернів. З цією метою створені і проводяться на кафедрі клінічної лабораторної діагностики цикли тематичного удосконалення для керівників баз інтернів.

Висновки. Таким чином, при створенні нової програми підготовки кваліфікованого фахівця терміном 4 роки в сучасній системі післядипломної освіти лікарів-спеціалістів з урахуванням деяких доповнень та змін, запропонованих кафедрою клінічної лабораторної діагностики, необхідно в подальшому поетапне системне впровадження її, щоб в результаті одержати в майбутньому в Україні конкурентоспроможного та компетентного фахівця з лабораторної медицини.

Література

1. Опыт формирования института резидентуры в США и Европе / А.Г. Лунёва, Л.И. Погорелая, Е.П. Завадецька и др. // Лабораторная диагностика. Восточная Европа.- 2013.- № 3.- С. 6-9
2. Особливості підготовки клінічних патологів (лікарів-лаборантів) в США / Г.Г. Луньова, Л.І. Погоріла, Т.Т. Федорова та ін. // Збірник наукових праць співробітників НМАПО ім. П.Л.Шупика. – К., 2012. – Вип. 21, Кн. 1. – С. 573–578.
3. Перспективи підготовки клінічних патологів в Україні. / Г.Г. Луньова, Л.І. Сергієнко, О.П. Завадецька та ін. // Збірник наукових праць співробітників НМАПО імені П.Л. Шупика. – К., 2015. – Вип. 24, Кн. 2 – С.564-568
4. The EC4 Syllabus for Post Graduate Training in Clinical Chemistry and Laboratory Medicine: version 4-2012 / G. Wieringa, S. Zerah, R. Jansen [et al.] // Clinical Chemistry Laboratory Medicine. – 2012. – P. 1-11.

5. Development and Initial Validation of a Project-Based Rubric to Assess the Systems-Based Practice Competency of Residents in the Clinical Chemistry Rotation of a Pathology Residency / Carolyn R. Vitek, Jane C. Dale, Henry A. Homburger [et al.] // Arch. Pathol. Lab. Med. – 2014. - Vol 138, June. – P. 809-813.

*А.Г. Лунева, Е.А. Олейник, Е.П. Завадецька, Л.И. Сергиенко,
Е.А. Кривенко Т.Т. Федорова*

Стратегия подготовки специалистов по лабораторной медицине в Украине

**Национальная медицинская академия последипломного образования
имени П.Л. Шупика, г. Киев**

Вступление. В статье приведены поэтапные шаги новой программы подготовки конкурентоспособного и компетентного специалиста лабораторной медицины. Для Украины на данном этапе актуально создание условий для оказания эффективных, доступных и качественных медицинских услуг населению за счет реформ лабораторной службы. Обучение таких специалистов требует постепенных и системных изменений в существующей программе обучения в интернатуре по специальности «Лабораторная диагностика» и перехода к резидентуре с учетом международных образовательных стандартов в области лабораторной медицины. **Цель.** Рассмотрение новой стратегии подготовки в современной системе последипломного образования квалифицированного специалиста по клинической лабораторной диагностике.

Материалы и методы. Для реализации цели кафедра клинической лабораторной диагностики предлагает внести некоторые дополнения и изменения в существующую программу обучения врачей-специалистов в последипломном образовании.

Результаты. Предлагается план изменений в подготовке специалистов по лабораторной медицине, начиная с интернатуры.

Выводы. При создании новой программы подготовки квалифицированного специалиста сроком 4 лет в современной программе для врачей-специалистов необходимо учитывать дополнения и изменения, предложенные кафедрой клинической лабораторной диагностики.

Ключевые слова: лабораторная медицина, клиническая лабораторная диагностика, учебная программа врачей-интернов.

*G. Lunova, O. Oliinyk, L. Sergiienko, O. Zavadetskaia, T. Fedorova,
E. Kryvenko.*

Strategy of training of the laboratory medicine specialists in Ukraine

Shupyk National Medical Academy of Postgraduate Education

Introduction. The article presents the new step-by-step program for training competent and competitive specialist in clinical laboratory diagnosis. Training of such specialists requires gradual and systemic changes in the existing internship training program on “Laboratory diagnosis” specialty and taking residency training based on international educational standards in laboratory medicine.

Aim. To consider a new strategy of training qualified specialists in clinical laboratory diagnosis within the modern system of postgraduate education.

Materials and Methods. To achieve the purpose the Department of Clinical Laboratory Diagnosis suggests some additions and changes to the existing program for physicians' postgraduate training.

Results. There has been suggested a plan of changes for preparing specialists in Laboratory Medicine starting with the internship training at the Department.

Conclusions. When you build up a new 4-year program for postgraduate training of qualified specialists including residency training it is necessary to consider the additions and changes having been suggested by the Department of Clinical Laboratory Diagnosis.

Key words: laboratory medicine, clinical laboratory diagnosis, internship training program.

Відомості про авторів:

Луньова Ганна Геннадіївна - д.мед.н., професор, зав. кафедрою клінічної лабораторної діагностики НМАПО імені П.Л. Шупика. Адреса: 04112, м. Київ, вул. Відпочинку, 11, тел.: (044) 409-20-75.

Олійник Олена Анатоліївна - к.мед.н., доцент кафедри клінічної лабораторної діагностики НМАПО імені П.Л. Шупика. Адреса: 04112, м. Київ, вул. Відпочинку, 11, тел.: (044) 409-20-75.

Сергієнко Людмила Іванівна - к.мед.н., доцент кафедри клінічної лабораторної діагностики НМАПО імені П.Л. Шупика. Адреса: 04112, м. Київ, вул. Відпочинку, 11, тел.: (044) 409-20-75.

Завадецька Олена Павлівна - к.мед.н., доцент кафедри клінічної лабораторної діагностики НМАПО імені П.Л. Шупика. Адреса: 04112, м. Київ, вул. Відпочинку, 11, тел.: (044) 409-20-75.

Федорова Тетяна Тимофіївна - к.мед.н., доцент кафедри клінічної лабораторної діагностики НМАПО імені П.Л. Шупика. Адреса: 04112, м. Київ, вул. Відпочинку, 11, тел.: (044) 409-20-75.

Кривенко Євгенія Олександрівна - к.мед.н., асистент кафедри клінічної лабораторної діагностики НМАПО імені П.Л. Шупика. Адреса: 04112, м. Київ, вул. Відпочинку, 11, тел.: (044) 409-20-75.

УДК 614.2.07

© КОЛЕКТИВ АВТОРІВ, 2016

*Г.Г. Луньова, Т.Т. Федорова, Є.О. Кривенко,
О.П. Завадецька, О.А. Олійник, Л.І. Сергієнко*

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СЛУХАЧІВ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ НАПРИКЛАДІ ТЕМИ «ГОСТРА ПОСТГЕМОРАГІЧНА АНЕМІЯ»

**Національна медична академія післядипломної освіти
імені П.Л. Шупика, м. Київ**

Вступ. На даний час підготовка висококваліфікованих спеціалістів з клінічної лабораторної діагностики потребує використання нових методів навчання. Однією з форм навчання, яка дозволяє ширше ознайомитися з навчальним матеріалом, є самостійна робота. Разом з іншими формами навчання самостійна робота дозволяє найбільш ефективно засвоїти навчальний матеріал та розвинути практичні навички. Однією з умов самостійної роботи є керування та контроль слухачів під час навчання.

Мета. Розробити контрольні тести та ситуаційні задачі різного ступеню складності для формування практичних навичок та методів контролю отриманих знань та вмінь під час самостійної роботи за темою «Гостра постгеморагічна анемія».